

NOTISER RÖRANDE ARTER AF ARACHNID- GRUPPERNA CHELONETHI OCH PHALANGIDEA.

Af

Albert Tullgren.

Under granskning af riksmuseets och mitt eget material af svenska arter af grupperna *Chelonethi* och *Phalangidea* ha några nya fakta kommit i dagen, hvilka härmed meddelas. Dessutom anför jag en del mera preciserade lokaluppgifter för några utaf de mindre kända arterna.

I. *Chelonethi*.

1. *Chelifer Latreillii* LEACH. (= *Ch. Schaefferi* C. K.). Denna art anträffade jag under ett besök i Stockholms skärgård å Kårsholmen belägen vid Värmdön (²⁰/₈ 1905). Här förekom den i stor mängd under lafvar på de yttersta kliporna alldeles invid strandkanten. Trots de för regn och storm utsatta lokalerna, trufdes de utmärkt. Under nästan hvarje laf — en *Parmelia*-art — jag lossade, fann jag ett eller ett par individ. Förgäfves sökte jag efter den på mera skyddade platser upp i land. Arten är känd såsom en utpräglad kustform, som trifves t. o. m. på de kalaste, yttersta hafsskären.¹

2. *Chelifer cimicoides* FABR. Värmdön, Skepparviken (könsmogna individer ²⁰/₈ 1905, A. T.); tämligen vanlig under bark på gamla tallstubbar. — Öland, Halltorp, juli 1902 (E. MjöBERG). — Värmland, Uddeholm (P. GEIJER). — Boden (¹⁷/₆ 1900, A. T.)

¹ Jfr TULLGREN, Bidrag till kännedomen om Sveriges Pseudoscorpioner. Ent. Tidskr. 1899, pag. 169.

3. *Chelifer scorpioides* HERM. Af denna sällsynta art fann jag en hona med äggkokong under mossor i Skärålid, Skåne (¹⁶/₇ 1901). — Dessutom funnen vid Helsingborg af I. B. ERICSON.

4. *Chelifer Tullgreni* STRAND. I min uppsats om pseudoscorpioner i Ent. Tidskr. 1899 beskref jag under »*Ch. n. sp?*» ett exemplar, som då syntes mig omöjligt att identifiera med någon af de beskrifna arterna. Genom att ej förläna den något särskildt namn ville jag antyda, att jag dock kände mig betydligt osäker om, hur jag skulle behandla densamma. Och detta var helt naturligt, då det var första gången jag sysselsatte mig med dessa små svårbestämda djur. Hade jag haft min nuvarande erfarenhet, skulle jag säkert alldeles lämnat den åsido. År 1900 blef emellertid exemplaret af dr EMBR. STRAND döpt till *Ch. Tullgreni* (jfr STRAND, Arachnologisches i »Nyt magasin for naturvidenskaberne», 1900). Härigenom har exemplaret fått en smula större betydelse, och detta har föranlett mig att upprepade gånger underkasta det omsorgsfull granskning. Tyvärr kan jag ej säga mig ha kommit till någon bestämd uppfattning, hvart djuret bör föras. Så mycket är emellertid säkert, att chelicernas galea i själfva verket är sönderbruten, och att stumparna synas gifva en antyden om, att galean rätt mycket liknat den hos *Ch. scorpioides* HERM. Pedipalperna hos denna art och nämnda exemplar tala emellertid ej för en förening. En annan sak är, att jag numera är ganska säker på, att exemplaret ej är fullvuxet. Såvidt jag hittills funnit, känner man ingen *Chelifer*-art, som är fullvuxen i början af juni. Och är den ej fullvuxen, torde det vara omöjligt falla något säkert omdöme om densamma, då yngre *Chelifer*-exemplar ofta rätt väsentligt skilja sig från dem som genomgått sista hudömsningen. På grund af hufvudsakligen dessa skäl tror jag det varit bäst, om man alldeles kunnat stryka *Ch. Tullgreni* från listan på de kända chelonethiderna. Namnet kvarstår dock, men djuret är och förblir troligen i all tid en gåta. I »Svensk Spindelfauna, I. Chelonethi» (se detta häfte) har jag alldeles utelämnat densamma.

II. Phalangidea.

1. *Liobunum rotundum* LTR. Denna arts nordgräns synes ej i vårt land nå upp till Stockholmstrakten. Allmännast är den i våra allra sydligaste landskap, där jag funnit den på följande lokaler: Skåne, Herrevadskloster (³/₈ 1901), Röstånga (²⁹/₇ 1901), Skärålid (²⁵/₇ 1901); Bleking, Brändahallar (¹⁸/₉ 1902); Småland, Hossmo (²⁴/₈ 1899) och Östergötland, Åtvidaberg (aug. 1906).

2. *Liobunum rupestre* HERBST. anföres ej af THORELL såsom funnen i vårt land. I riksmuseets samlingar finnas emellertid åtskilliga exemplar, som synas mig säkert böra räknas till denna art. Dessa äro funna vid Lund i augusti 1872. Dessutom finnas fem exemplar, som insamlats af framlidna dr C. J. E. HAGLUND antagligen i Östergötland eller Småland. Bland de skånska exemplaren finnas åtskilliga mycket unga individ, hvilka på ryggsidan äro tecknade med tvenne längsrader mörka fläckar. Ett liknande exemplar har jag själf funnit vid Råbäck i Västergötand.

Redan H. J. HANSEN uttalar (*Arthrogastra danica* p. 500) som sin mening, att THORELLS *Liobunum læve* skulle vara synonym till denna art. Häruti kan jag ej annat än instämma, sedan jag haft tillfälle granska det exemplar af *L. læve*, som finnes bevaradt i »Collectio Thorell» å riksmuseum. Detta individ är tydligen på långa vägar ej könsmoget och erinrar betydligt om de förutnämnda yngre exemplaren från Skåne. Visserligen uppgifver THORELL (*Sopra alcuni opilioni [phalangidea] d'Europa e dell'Asia etc. Ann. del Mus. Civ. di Gen. Vol. VIII, 1876, pag. 49 [498]*) sig äfven hafva undersökt »exemplum singulum adultum», men då man vet, hur svårt det många gånger är bestämma, om ett individ är könsmoget eller ej, är det ju möjligt att THORELL misstagit sig. Dessutom synas de olikheter, som finnas mellan de båda arterna, mycket väl kunna vara beroende på variation. Af dessa skäl anser jag, att *L. læve* THOR. bör betraktas som blott en form af *L. rupestre* HERBST.

Hvad vidare *Liobunum gracile* THOR. beträffar har THORELL alldeles säkert beskrifvit arten uteslutande efter ett yngre individ. Härpå tyder framför allt de relativt korta

benen samt den ganska tunna och mjuka kitinhuden. (Typ-exemplaret finnes äfvenledes i »Collectio Thorell» å riksmuseum.) Något säkert kännetecken mellan *L. rupestre* HERBST. och *L. gracile* THOR. har jag ej heller kunnat uppleta. Sannolikt bör således äfven *L. gracile* THOR. räknas till *L. rupestre*'s synonymer.

Hur det kan vara med den af E. STRAND från Norge beskrifna *L. norvegicum* STRAND är ovisst, då jag ej haft tillfälle se typexemplaret. (Jfr STRAND, Zur Kenntniss der Arachniden Norwegens i »Det norske Videnskabers Selskabs Skrifter», 1900, nr 2, pag. 7.) Säkerligen torde det vara ett könsmogt exemplar, då det blifvit funnet så sent som i september månad. Något verkligt skäl för att denna art ej äfvenledes skulle vara identisk med *L. rupestre* HERBST. tror jag emellertid att döma efter beskrifningen knappt föreligger.

3. *Mitopus morio* FABR. var. *alpinus* HERBST. Denna art är inom de nordliga delarne af vårt land sannolikt ytterst vanlig. Ju längre upp man kommer, desto allännare blir den. Ej blott i de lägre, skogsrika trakterna utan äfven och måhända bättre på de högre kala fjällvidderna trifes den utmärkt. Jag anför här de fyndorter, som äro mig bekanta. Jämtland: Frostvikens socken, Väktardalen och Väktarklumpen, reg. alp., aug. 1899 (S. P. EKMAN); Åreskutan, Totthummeln, $^{16}/_8$ 1889 (H. SCHÖTT). Ångermanland: Bispgården, $^{27}/_7$ 1904 (A. TULLGREN). Lycksele lappmark: Örträsk, $^2/_8$ 1890 (C. BOVALLIUS). Lule lappmark: Katokjokk, $^{16}/_7$ 1901, Perikjaure, $^7/_8$ 1901, Låddepaktes vide-region, $^{29}/_7$ 1901 (S. P. EKMAN); Sarvesjokk, reg. inf., $^{13}/_8$ 1900, Mikajokk, $^4/_8$ 1900 (C. SKOTTSBERG); Kvickjokk, $^2/_7$ 1905 (S. WIDMARK). Torne lappmark: Låttatjokko, vide-reg., $^{30}/_7$ 1900, Tornehamn, björkreg., $^3/_8$ 1900, Abiskojaure, björkreg., $^{18}/_7$ 1900, Tsassinjaskatjåkk, björkreg., $^{22}/_7$ 1900, Luossavara, björkreg., $^{11}/_8$ 1900; Kurravara, barrskogsreg., $^9/_8$ 1900, Jukkasjärvi, barrskogsreg., $^{12}/_8$ 1900 (A. TULLGREN); Kårsodalen, $^6/_8$ 1900, Tjuonajaure, $^9/_8$ 1900 (S. P. EKMAN); Vassijaure, $^{16}/_7$ 1905 (S. WIDMARK).

4. *Acantholophus hispidus* HERBST. Denna art angifves af THORELL vara utbredd från Skåne till Uppland samt äfven

förekomma på Gotland. Själaf har jag af arten blott funnit ett enda könsmoget individ å Lassby backar vid Uppsala ($\frac{7}{10}$ 1899). Detta exemplar är desto egendomligare, som det fullt — så vidt jag kan finna — öfverensstämmer med beskrifningen på *Ac. longisetus* THOR. (Thor. l. c. pag. 21 [470]). Denna art beskrefs efter ett enda exemplar, funnet i Italien. Typen befinner sig numera i »collectio Thorell» å riksmuseum. En jämförelse mellan mitt exemplar och detta tyder på, att de äro af samma art och att *Ac. longisetus* THOR. således ej torde vara en själfständig art, utan måhända blott en tillfällig, kanske vanlig varietet af *Ac. hispidus* HERBST. Exemplar af denna art från mellersta Europa, hvilka jag haft tillfälle se, närma sig *Ac. longisetus* THOR. alltför mycket.

Utom ofvannämnda exemplar har jag på Gotland och Öland funnit en del yngre individ, hvilka bl. a. genom långa hvita taggar å andra benparets metatarser öfverensstämma med *Ac. horridus* PANZ. Denna art anses numera allmänt vara blott ett yngre stadium af *Ac. hispidus* HERBST.